„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
за годину 35 дин. на пола године $17^1/_2$ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слов а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи алминистрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 107. У Новоме Саду у среду 15. (27.) јула 1881. ГОДИНА XVI.

НОВО КРЕТАЊЕ ЦРКВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ.

Сад кад је српска народна странка у борби за повратак народно-црквене автономије, и односно за сазив сабора застала, јер је сад према последњем одговору владином и према новом кораку од стране саборског одбора за сазив сабора учињеном, у изчекивању сазива и састанка сабора — сад се појављује неко кретање међу неким свештенством, и то не као пре у Бачкој и Срему потајно, подписима поверења од руке до руке, него и то у Банату јавно. Јављено нам је и јавили смо о састанку десеторице у Т. Бечеју, који је састанак већ и због незнатног броја чланова безуспешан остао, а сад нам се јавља о новом позиву свештеничког збора у Т. Бечеј, а уједно и о покушају, да се и у вршачкој дијецези сазове свештенички збор из вршачке дијецезе.

Покретачи садањи јавни зборова свештенички људи су, којима постојеће народно-црквене установе нису по вољи, и који су јавни и отворени противници ти устава.

На челу је тог покрета Врањевачки парох Светозар Миленковић, који називајући се пуномоћник дружине позива за 3. авг. о. г. по нашем на збор, и то у Турски Бечеј **сваког** православног свештеника, дакле свештенство целе јерархије.

Да ли је његова иницијатива и пре и сад у свези са његовом посетом у Новом Саду, то сад остављамо на страну, и идемо на ствар.

Значајно је, да се тај збор сазива пред сазив и састанак сабора, намењен је дакле томе, да учини неки утисак на горе, а види се, од кога је потакнут.

Није обичај пред сабор држати зборове, осим за постављање кандидата, и програма; међутим кад би се то хтело, и дало, то би требало да буде заједнички, т. ј. и свештенички и световни, и то наравно од стране они, који се истој странци броје. Овде пак имамо покушај, да се сам свештенички ред састане и посаветује, и то како нема сумње, да ји и међу свештенством има, који се држе народне странке, а покушај изилази од странке свештеника, који су јавни и отворени противници народно-црквене автономије, и то не као што они кажу **оваке**, него сваке, у којој клир не надмаша народ: то незнамо, како би досљедност поднела, да народној странци припадајући чланови свештенства у таком збору учествују, и нарочито са погледом на то, да се тим у народу прави **каста** свештенства од народа одељена.

Но ово ми остављамо на расуђење свештенству, које хоће да остане у слози са народом.

Кад се у народу српском први покрет појавио, да се дође у народно-црквеном животу до оне автономије, која се не састоји само у тобожњем избору митрополита, него која световном реду народа такође учешће, и то меродавно учешће у спољашњим црквеним, школским, и фондским стварима осигурава, онда је и световни клир, донде од јерархије кињен и гоњен, великом већином јавно или друштвено глас свој подизао за основање народно-црквени органа. Но кад је до ствари дошло, већина се даде од митрополита и патријарха Маширевића придобити за одпор противу саборске автономије, као што се то показало на сабору од год. 1869. После тога опет провеја кроз већину свештенства народно-автономни дух, као што се то већ на саборима после смрти патријарха Маширевића па и на последњем од 1879. видило И данас је, као што ми држимо, већина свештенства на страни српске народне странке у погледу народно-црквене автономије. Тамо се мањина, или управо појединци подижу, да у темељу сруше народно-црквену автономију, и на развалинама њеним подигну своју самовласт у општинама под кровом вршка самовласти у јерархији, и цркви.

Шта хоће ти реакционарски покретачи?

Ништа више ни мање, него: да су пароси природни председници општина; да се број њини представника на сабору умножи половином бивши крајишки посланика, или једним делом њине трећине. Фаркашдински покретач има међу 9 тачака своји и једну, последњу, да се збор свештеника из вршачке дијецезе споразумно изјави: кога између в. пр. господе архијереја да препоручи народу да га кроз своје посланике изберу за патријарха и главу цркве?

Но једна од најзнатнији течевина наше народно-црквене автономије баш је право црквени општина да представништво бира председника свога, и тим општине. Нема горе, него вечно председништво, па још људи, који су и сами чиновници не само цркве, него и општине.

Представништво општинско у неку је руку и контрола пароха у извршењу своји, особито спољашњи дужности. Кад би такав председник небрежљив, или пристрастан, или иначе несложан и несношљив човек био, да о себичности и не говоримо, не би га се општина као председника опростити могла, седнице би могле одлагане или прекидане бити, закључци неизвршени бити, и сам надзор и контрола више власти били би тим начином отештани, што би све то горе и доле ишло преко председника-пароха на општине. Осим тога председник би као парох у свему подлегао суђењу епархијске конзисторије, а то знамо значи дисциплину, која зависи од тела, које је већином из колега, и где је архијереј тако рећи меродаван. Кад се каже, да људи на селима нису способни за председништво црквене општине и скупштине, то се заборавља, да су дужности сеоски политични кнезова много веће и теже, и да су ипак сељаци председници политични општина. Није то разлог такој промени, него би по такој установи клир био господар по селима, а преко њи владика господар над свима општинама. Једном речи: црквена јерархија добила би превласт над целим народом нашим.

Како би при таком суставу они, који би се из подлости или грамаљивости као најзгоднија оруђа дотичног поглавара показали, били удворице, то би способни и поштени пароси под тим суставом највише губили и патили, а редак би био и најбољи архијереј, који би се отео мрежи таки удворица.

Ни данас није свештенство искључено од избора за председништро општанско, као шта ји и има доста. Но не може се установити, да неспособан, или немаран, или рђав мора постати вековечним председником, а избрани да ако се и проневаљали, мора непрестано председник остати. Председништву општине је основ и услов не само способност, него и поверење народа, јер само тако и чланови могу имати за рад и боље воље, и веће слободе.

Што се тиче избора свештенички чланова за сабор, то при стварању изборног реда ишло се на то, да се задржи историјско право клира, али да се с тог представништва скине тип „касте“, клирикалства, па да се у смешаном бирању свештенства са народом и избор свештеника народнији значај добије.

Помишљало се истина на опасност, која би се могла родити, кад би свест народа ма из који спољашни или унутрашњи разлога клонула, да би у таким околностима реакцијони део свештенства у свези са светским властима могао народ склонити на избор и световно-реакционарни посланика, да би место од пре војнички могли добити „со габировске“ саборе — али противу несвести или моралне немоћи установе су слаба ограда, и ове ваља према свесном стању народа градити и одржавати. То је ствар саборска.

Да се клиру крајишка световна трећина даде, односно ма и део од тога, то нема ни основа, ни смисла. У крајини су били обично бирани официри за посланике. али с тога, што је тако управна система крајине собом доносила, не што је тако бити морало. као што је на последку било и грађански посланика из крајине. Та је трећина просто припадала тамошњем народу, који је једну половину народа сачињавао, па је тако и сад остала та трећина на оном народу. Ако би који слој имао да не рекнемо права, али моралног и стварног основа, да му се осигура неки део активног учешћа у сабору, то би био учитељски и професорски ред, који је представник особене саставни део автономије сачињавајуће наставно-просветне струке.

Оволико за сад о том.

Ми држимо, да сад, кад тек треба сабор добити, не би по општу народну ствар корисно било, да се држи један општи јерархијски, или више епархијски и то особени **свештенички** збороваа, већ и с тога што би се тиме не само збору зазоран спољашњи изглед дао, него би и унутрашњи повод био забунама, и заплетима, што би самом скоријем састанку сабора на путу било. С тога би желили, да свештенички чланови, који су пријатељи народно-црквене автономије, не учествују у том, или таком збору, него ако баш и они потребу за то осећају, да засебно збор држе, и то како би због проширености, или протегнутости јерархијског округа најпрактичније било — епархијске зборове.

На Фаркаждински покретача 9-ту жељу: да збор препоручи сабору кандидата за митропилита-патријара, примећавамо само то: да то досад зборови нису чинили, да и сад сабору треба слободу оставити и озгоре и оздоле.

Свештеницима пак, који без невоље борбом противу народно-српске автономије излажу себе, свој и свога реда положај омрази народа, пред очи стављамо: да помисле на кобну посљедицу, коју би политика њина могла собом донети: **пасивну опозицију** њини **општина**.

Политички преглед.

Унутрашња политика у овој **двестраној монархији** са свим одговара општем политичком стању у Јевропи; са парламентарном наступила је и политичка тишина. У **угарској половини** почињу се већ спремати за парламентарну борбу За који дан вратиће се у претоницу и они министри, који су на допуст отишли, па кад буду сви на окупу, а то ће бити почетком августа по рим. кал., настаће министарска већа, где ће се спремати радња за сабор. Пре свега ће се морати прорачун установити. Осим тога спремиће министарства за комуникације и трговину више предлога, међу којима ће понајважнији бити они, што засецају у реформу заната.

Будапештански листови дигли читаву **грају на ердељске Сасе**. Липска „Гартенлаубе,“ којој је пре неку годину украђен био ренос поштом по целој Аустро-угарској монархији, па после опет повраћен, донела је у једном од скорашњих бројева својих чланак о ердељским Сасима, у коме се оправдано тужи на манију помађаривања и на угњетавање, које немађарске народности трпе. Писац је своје наводе доставерним податцима, истинитим чиновима потврдио. На то је уредник поменутог листа позвао Немце све и свуда. да своју браћу у ердељској Саској потпомогну шиљањем књига. У књигама богата Немачка одазове се обилато том позиву. Крајем минуле школске године раздавани су дарови добрим ученицима, и тај чин пропраћен је светковином, у којој се манифестовало јединство крви немачке, — да богме, та крв није вода. Тако је управитељ сибињског семеништа Карло **Клајн**, у саском селу **Талмешу** на улаву у Црквено-торањски кланац 28. јуна при светковини завршетка школског и при раздавању књига, што су из Немачке добрим ђацима на дар стигле, проговорио неколико речи одраслијим сународницима својим. Разложивши, како је раздатим књигама само мали почетак учињен, рече Клајн дословно: „Као што данас овде раздасмо дарове пријатељског учешћа своје браће из велике Немачке, тако ћемо од недеље до недеље заићи од села до села и свуда проносити вест о верној љубави, која нас се сећа, те свуда раздавањем и поклањањем добрих списа за омладину и народ гледати, да утврдимо своју немачку народност и тим образованост и лепе навике“. Будапештански листови донесоше баш то место из клајнова говора, као пример „демонстрација,“ што их ердељски Саси вргоше. Крај све пажње своје, ми не могосмо у клајновим речима ни трага наћи ни најневинијој демонстрацији. Зар је то демонстрација, кад ко наглашује своју народност и народносне особине своје, па макар исте не обележавао, осим другога, и језик турско-татарског порекла? Закон о народностима још је ту, а и да није, мађарски шовени не би могли са лица угарске земље, која није само мађарска, збрисати немађарских народности, јер оне се не дају тако лако збрисати, оне су ту. Само народносна заслепљеност и крајња завојитост и глупост може тај чин игнорovати и њему се противити. Extra Hungariam . . . . , ј нигде иначе не можеш тога наћи.

Из **Аустрије** имамо да забележимо један чин, који по себи истина не значи много, али и пак обележава правац, којим онде питање о народностима удара. Од неко доба почеше чешки новчани и други заводи ударати на нове десетице. и то на празан, не исписан им окрајак речи: „Plati deset zlatych.“ Уставоверни листови дигоше грају због тога, те стадоше саркастичким тоном исмевати Чехе, који хоће у политичком погледу да се изједначе с Немцима, — као да то не може и не ће бити. Кад али ово дана изађе наредба министра финансија, којом се све државне благајнице упућују, да имају у пуној вредности примати сваку ноту Аустро-угарске банке, па макар на њој шта било додато (исписано) и макар био какав жиг ударен, само ако се не може посумњати, да је она лажна, патворена. У Угарској је, баш поводом горе реченог записа чешког, изашла министарска наредба, да се таке ноте не смеју примати. Као год што је горња чињеница, тако је уставоверце и то узбунило, што се на једаред на поштанском жигу вароши Хеба (Егера) поред немачког записа „Eger Stadt“ нађе и чешки „Cheb mesto.“ Градско представништво, које је махом немачко, обратило се 6. о. м. на поштанску управу у Прагу, па ако се ту не помогне, обратиће се на замаљско немесништво и министарство трговине, — јамачно без успеха, јер хепско поштанско звање за цело није на своју руку и о својој глави дало зготовити онаки жиг, него на сву прилику по вишој заповести или дозволи.

Берлинској „Ђерманији“ пишу из Рима, да је нацрт буле, којом ће бити **римокатоличка јерархија у Босни и Херцеговини** успостављена, папи већ поднесен, да га проучи. У поседнутој области биће подигнуте три нове владичанске столице, на име сарајевска арцибискупија и бискупије мостарска и бањалучка, но за ову последњу биће за сад само бискуп in partibus infidelium као апостолски администратор наименован. И овај последњи и прва два титулара биће наименовани у првој консисторији, што долази. Бискуп Стросмајер одмах је у почетку, кад се почело радити, да се успостави католичанска јерархија у Босни-Херцеговини, изјавио, да се одриче свију тражбина, што би се могле изводити из његова назива босанког и сремског бискупа. Међу тим, има већ преко две ста година, како је црквено правосуђе у Босни и Хецеговини украђено било ђаковачким бискупима; „душебрижништво“ вршаху онде фратри фрањевског реда, и један од њих беше апостолски викар са владичанским карактером.

Један средачки брзојав лондонског „Тајмса“ јавља, да су **бивши бугарски министри Цанков и Славејков** 9. о. м. у Плевну затворени. По досадашњим вестима човек би морао мислити, да су се те слободоумне вође бугарског народа склониле у Румунску. Еда ли су они онде добили миг, нека румуску област оставе, — а то може бити, јер се јавља, да се и кнез Батенберг и руски консуо из Сретца труде, да се у Румунској не употреби према бившим бугарским министрима право азила — или су несмотреним начином у својој пониженој отаџбини заостали, то је све једно; жалост је само, што је те честите синове бугарског народа така уда судбина снашла. Кад човек узме на ум, како је стање сад у Бугарској, па кад се сети оних места батенбершке прокламације од Свиштова, места, што се очевидно тичу тих слободњака, онда се човек мора забринути за судбину тих људи, јер деспотији није ништа то, обесити коме о врат велеиздајничку парницу. Ми од свег срца желимо, да речене родољубе бугарске мимоиђе та горка чаша.

Као што из Беча јављају, **владари Аустро-угарски и немачки састаће се** у Гастајну за јамачно последњих дана овога месеца или првих дана идућег. Са више других страна пак јављају, да ће на тај састанак доћи и један руски повереник са посебном мисијом на оба монарха. Но у берлинским обавештеним круговима не знају о томе ништа. Берлински „Крајцајт“ мисли, да ту вест треба оном истом мером мерити, којом и пређашње сличне, које су можда само за то у свет пуштене, да се једном чину куртоазије, учтивости, као што је састанак двају владара, придене значај, на који би се онда даље комбинације надвезивати могле.

Царска и краљевска наредба
од 3. јула 1881.

гледе сједињења хрватско-славонскога крајишкога подручја с краљевинама Хрватском и Славонијом, а тим са земљама Моје круне угарске.

(Свршетак.)

§. 13. Сережански збор биће у гос подарственом погледу као и у обзиру свога определења као стража сигурности од 1. августа 1881. подчињен бану.

Истим даном биће тај збор у погледу војничке зависности предан угарском министру за земаљску обрану.

Права на обскрбу, што их је сережанска момчад према досадањим прописима (§. 9. и 10. прописа о устојењу сережанског збора 1871.) већ стекла за се и своје обитељи, остају и после сједињења сережанскога збора с краљевским угарско-хрватско-славонским земаљским оружништвом зајамчена у колико су повољнија од права на обскрбу одмерити се имајућих према прописима постојећим за краљевско угарско-хрватско-славонско земаљско оружништво.

§. 14. Коначно успостављење крајишко-ерарских зграда за уредовне просторије и уредовне станове имаће после преустројства и подпунога стопљења свију појединих управних грана Мој угарски министар финанција углавити са баном те тиме изводити моју одлуку.

Министар финанција имаће се у том погледу предходно споразумети с Мојим угарским министрима за пољоделство, трговину и обрт и за јавне радње и комуникације.

§. 15. Продаја разположивих, то јест за посебну коју заједничку или автономну управну грану непотребним крајишко-ерарских зграда, и управа закладе из продаје зграда прелази у смислу Моје одлуке од 2. септембра 1874. на угарско министарство финанција.

У крајишком подручју налазеће се ерарске непокретнине, које нису намењене посебним сврхама автономне земаљске управе, прелазе на Моје угарско министарство.

§. 16. При уређењу како јавних а тако и приватно-правних послова крајишкога пучанства има се потпуна непрекидност права очувати.

Сви сада у крајишком подручју важећи манифести, закони, одписи, наредбе, заповедна писма, ручна писма и решења, сви по Мени одобрени или по досада на то позваним областима издани напутци и прописи и сви остали правилници, опћи одписи и наредбе, тицале се оне које год управне гране и сљедиле оне стравом из крајишких темељних закона или биле оне садржане још у збиркама политичких и правосудних закона, у државо-законском листу, војничком наредбенику или листу крајишко-земаљске управе, остају дакле уздржане и имају се тачно обдржавати дотле, док неусљеди промена истих путем законитим.

§. 17. Тога ради има се лист крајишке земаљске управе закључити, чим у лист тај буду уврштене Моје наредбе од данашњега дана у погледу установљења, управе, просвете и упорабе изванредних доходака хрватско-славонске Крајине и у погледу сједињења и управе крајишко-имовне, узгојне и образовне закладе и напокон Мој у очи утеловљења Крајине у краљевине Хрватску и Славонију данас на крајишко пучанство уприређени манифест.

§. 18. Свеколике погодности у погледу пореза што но припадају крајишким кућним задругама и ином становништву хрватско-славонскога крајишкога подручја, имају и после предаје крајишко-земаљске управе на грађанске области постојати до можебитне законите промене.

Исто тако остају у погледу добивања соли и дувана, затим сађења дувана досадање цене и измере у крепости до законите промене.

Да се предусретне свакој блудњи у том обзиру, дужне су области држати у очевидности оне кућне задруге, које су до сада биле обвезане и у параграфу законито биле подељене.

§. 19. Досадњи доходарни доходци крајишких провента и то од точења пића, месарења, годишњих и недељних сајмова, затим од складишта дрва, остају такођер и надаље под самоуправом градских и сеоских опћина, уз наведено у §. 8. закона од 8. јуна 1871. о ограничком уређењу градских и сеоских опћина у војној Крајини ограничење на половицу тих доходака.

§. 20. Свеколике, које му драго имена закладе нарочито крајишко-учитељско-обскрбна заклада, као и сваколика имовина местних и имовних опћина остаје за сва времена зајамчена нарочитој посвети њезиној.

§. 21. Моја угарска влада имаће се још постарати, да се личкој, слуњској, I-вој и II-гој банској имовној опћини пружи подпора, у колико је доиста потребна њиховом опстанку.

§. 22. На посед земљишта и непокретнина у хрватско-славонском крајишком подручју несме се ни после утеловљења истога у провинцијално подручје под никаквом изликом наметнути какав му драго одкуп земљишта или роботе, односно одштета за радње, што су се од земљишнога овога поседа некад морале у нарави давати.

Исто тако остаје тај посед земљишта и непокретнина опроштен од свакога прореза за хрватско-славонску земљорастеретну закладу.

§. 23. Свима обитељима утеловити се имајућега крајишкога подручја, које узмогну исказати свој племићки сталеж и степен племства, признавати ће се и зајамчити у грађанској управи сва преимућства, која њима као таковим припадају у земљама Моје круне угарске.

§. 24. Скрб за изпуњење обвеза, што их је крајишки ерар преузео у име аутономне крајишко-земаљске управе, као што и оних обвеза, што их је крајишко-земаљска која заклада у автономне крајишко-земаљске сврхе услед уговора преузела напрама трећим особама, прелази на бана као краљевскога повереника, гледе оних обвеза пак, које извиру из уговора утаначених у име заједничке управе, на оно угарско министарство, у којега су делокруг прешли дотични управни послови.

§. 25. За извршивање заветничкога права припадајућега Мени гледе римско-католичких и грчко-католичких жупа у војној Крајини, одређујем од 1. коловоза 1881. место заповедајућег генерала у Загребу бана Мојих краљевина Хрватске, Славоније и Далмације.

§. 26. Будући се у законском чланку IV. од године 1872. садржани увјет, да се истодобно с провинцијализовањем има извести и уређење границе у погледу жумберачкога котара и местне опћине маиндолске, до сада испунити није могао, разумева се само по себи, да ће и на даље бити важана установа позванога законскога чланка, услед које има провинцијализовање поменутих подручја до уставнога решења питања о уређењу границе међутим остати лебдеће. Да се ипак не поремети управа речених подручја, преносим Ја исту привремено на Мога бана.

(М. П.) **Фрања Іосиф** с. р.

Коломан Тиса с. р.

Гроф Артур Биландт-Рајдт с. р., подмаршал.

„Из Босне."

Под овим насловом донео је „Пештански Лојд" по бечкој „Преси" чланак, посвећен расправљању одношаја и положаја у окупираним покрајинама, на име у Босни; из тог чланка, који је састављен из неких бечкој „Преси" на расположење стављених писама из Босне, доносимо следећа карактеристична места:

„Слободно, но сасма савесно морам исповедити: земља није задовољна, на супрот свију у току ове 2 и по године у Беч одаслатих велелепних извештаја, на супрот свима инсцениранним лојалним, срећом и задовољством дишућим адресама."

„Да се са привредног гледишта овако сиромашном народу покажу и докажу благодати јевропске администрације, није требало отпочети тиме, да се порез за порезом исписује. Истина, је да се данас у име пореза плаћа свота, која је двапут већа од оне, што се за време турске владе наплаћивала. К томе долазе још разне екзекуције од стране претерано ревносних финансијских чиновника, које прође сасма не познате беху. Нек се рече једном Босњаку, да је он данас јамачно слободнији и сретнији но од пре. Без разлике вероисповеди и занимања махнуће сви главом, јер Босњак рачуна све по грошу, што га сада мора више да плаћа но пређе.

Па кад би увећани издатци бар какво видљиво побољшање земље за собом донели, но од овога се на жалост врло мало даје опазити. Највећи део прихода прогута управа. Погледајте босанску финансијску управу. Ту се на сваку форинту пореза потроши најмање по форинте око пискарања. Са свију страна чује се једна те иста песма: ми имамо страшно много посла, а ипак се трећина званичника непрестано налази на допусту. Сви ови грде на „псећи" живот у Босни, а обично сви својевољно онамо одлазе. Босњацима изгледа да је Босна постала завод за ухљебљење протежираних екзистенција. О овом дало би се писати читаве књиге, но тема ова одвећ је тугаљиве природе."

„Сви сарајевски трговци — ја мислим урођенике — пропадају; они већ сада морају сви да троше од своје главнице, јер су одвећ поштени, а да би већ сада банкротирали.

Ова криза долази пре свега отуда што је Босна, а на име Сарајево, преплављена од стране туђинских трговаца, већином из Угарске. Читави рајеви најпрљавијих елемената преплавише под именом „трговаца" већ по себи сиромашну земљу. Од чега су ови требали живити? Босњак треба управ толико, колико и ништа, званичник и официр одвећ мало. Тако се обара трговац-урођеник, а земља се разним швиндлерским пословима упропашћује."

„Влада је још 1879. године с више велик уплив дала Турцима, т. ј. она је одвећ ишла на руку отрцаном оруђу турске доминације. Официјозни кругови у Сарајеву мисле, да имају у џепу босанске мухамеданце, кад са неколицином бегова при веселом столу седе и ласкаве здравице мењају; на против, босански мухамеданац вели: „Швабе се боје нас, употребимо ту прилику."

„У погледу босанских католика велим вам у кратко: Lasciate ogni speranza", до год босански францишканци не буду релегисани (изгнани) у њихове манастире. Sapienti sat."

Тако пештански и бечки лист. Најкарактеристична је у читавој овој ствари сведоџба, што је извештач бечког листа издаје трговцима у Босни Познато је пак, да трговина у Босни и на име у Сарајеву — на које се и горња сведоџба највише односи — лежи у рукама тамошњих — Срба.

Нов француски закон о штампи.

О овом закону пишу једном бечком листу из Париза:

„Састављачи новог закона о штампи имали су при изради истога поглавито два начела пред очима: прво, да штампа не сме носити никаквих иних терета но ма која друга производња и да се против ње, зарад сигурности, не смеду употребити никакве засебне мере. Услед тога проглашује се беловина укинутом; порез на хартију мора ће пасти у једном од првих прорачуна, кад се за то потребна материјална отштета на другој којој страни нашла буде; кауција се укида. Услед овога појавиће се наравно много који ефемерни лист, но то је ствар оних, који имају воље, да свој новац изложе опасности, и тиче се исто тако мало државе, као и свако друго ефемерно подузеће.

Друго је основно начело овога закона: мишљење није кажњиво. С тога се простом изјавом мишљења не може вршити никакав чин, који би кажњив био. Преступ и злочин побуне постоје дакле само онда, ако непосредно заводе на извршење кажњивог дела, т. ј. ако донесу за собом покушај за извршење истог дела. Завођење на мржњу и презирање не казни се, пошто се једно и друго као психично деловање не може казнити. Знатан број казни морао је при том отпасти, а исто тако морало је нестати и хулење на бога, хулење у опште, као и остали заостатци из каноничног права потичућих преступа и злочина. Француски закон напушта бранење оне моћи, која, по религиозном мишљењу, светове као прах може да растури. Гони се само истинско грешење против моралног реда и само опсцене слике смеду се запленити. Конфискацију као увод процеса не познаје овај нов закон. Тек ако се осуди какав тисак, тек онда може се наредити уништење истог. Природно је, да овако конзеквентно законодавство не познаје такозвани „објективни поступак". Изнимак од овога чини се само код подстрекавања војске на непослушност. Сенат је ово тражио и за подстрекавање на убиство и палеж.

На против задржана је стара строгост у погледу потворе и грђење. Гледе задње не допушта се доказивање истине а код прве дозвољено је доказ донети само гледе функцијонара, јавних личности, финансијских или индустријских друштава. Закон чува председника републике и стране државне поглавице против сваке повреде. Казни нису одвећ лаке. Затвор и новчана глоба могу посебице и уједно употребљени бити. Порота је у опште суд, само каштговање преско-полицајних преступа и увреда приватних особа предани су судовима за корекцију.

Република и устав могу се исто тако претресати као и религија, али простој грђњи, као што је у задње време практикују легитимисте, може се у свако доба на пут стати, и заступник грофа Шамборда може се ставити с оне стране браве, кад зове владу ордијом, која само за тим иде, да себе обогати. Легитимисте и бонапартисте веома су озлојеђени против овог новог закона, који им узима једину слободу, што је они љубе, слободу, да се могу без казни блатом бацати на своје противнике.

ДОПИСИ.

Башахид, 8. јула. (Свршетак.) Пошто смо и писмено изјашњење — једва — од местне пол. власти добили, да она неће да потврди упитни акт, ништа нам друго није остало, него, да код краљ. нотара у В.-Кикинди потврду горњег акта потражимо што је овај и учинио. Тек што је ово учињено и високом месту послато, приспе општини овој под 20. априла о. г. бр. 72. датиран превидијални налог г. администр. Анђелића у ком се општини налаже, да под њином одговорношћу председника Мату Грујића за учитеља сматрати и њему школу поверити има све дотле, док се нужно обвезно писмо савету на потврду не поднесе. Овај под 20. априлом у Карловцима датирани налог необичном брзином је преко епарх. наше власти темишварске заједно са пропратницом од исте власти снабдевен 22. априла о. г. председништву уручен; невероватно али истинито, за 2. дана приспео је горепоменути налог из Карловаца преко Темишвара у Башахид; дочим је првашно решење НЦШ. савета од 9. октобра ех 1880. истом тек 15.

ЛИСТАК.

СМРТ И ЖИВОТ.

Једна мати изгуби детенце — изгуби га на веки! Није редак случај такав — многој несрећној мајци обије се то о главу. Милијоне млеком наливених чеда прогутала је са грозним сузама црна земља, као што је и нашу Мартицу.

Сродници и пријатељи донеше и метуше поред мртвог анђелка мирисавог цвећа и дариваше последњи пут. Отпратише га до прага вечне кућице где ће векове да векује, па се и натраг вратише; и кад им мртвачка испред очију нестаде, збрисао се и анђелак из памћења њиховог сасвим.

Ал код мајке сасвим је друкче било све!

У спаваћој соби колевка — празна; мало даље од ње столичица — залишна; у орману, пуна једна фијока хаљинвица — што већ ничије нису; пронопене ципелице — опомињу на пуну округлу ножицу; шеширић виси а нема ко да тапше ручицама, да се радује цветићима и пантљикама на њему, а тамо на једној гомили стоје од медених ручица испрљане играчке па и девојчице из комшилука долазе и узверене мотре траже свуда по соби . . . Миле мале ћери — њих милује мајка и љуби, ал не може тако као покојницу. Она је била првенац она је медено уживање прве материнске љубави начела.

На читавој земљурини једино је мило местанце малени гроб, што изгубљено чедо покрива. Тврда вера бадава упућује смиреним прстом горе на небо. Мајку мори љута туга, дрхће сва, и кад помисли, да ледени ветар тамо преко гроба хуји — прелетила би да загрли слатко лане њено, да га притисне срцу и од свега шкодљивога сачува.

Небројено пута обилази она упокојено чедо своје, просипа и цвећа и суза по гробу и слаба је да размисли, да њу не потребује више тамо она трула љуска, да је само земља у земљу отишла, а детенце на љубећем врелом срцу почива вечно. А зар нема она још једну колевку код куће у којој спава такођер оно што јој је од срца отпало и живо остало? Нема ли обилатог поља за материнску љубав рођену? Нема ли слабачких климавих ножица, што иђи учити ваља, — румених образчића, којих се на љубити и гипких срдаца, која за небо приуготозљавати треба??

Док је растужена мајка повећи део свакога дана на гробу мртвога чеда проводила, дотле је оно друго чедо дома туђим рукама поверено бивало. Више пута промукло је вичући: Мајко, мајко! узалуд пружајући нежне ручице за мајком. Знало је оно, да мајка до Мартице иде; знало је, да од Мартице долази, кад год је сетна извурена кући долазила. Знала је сестрица за малену пуну свакојака цвећа баштицу на Мартичином гробу, па је у детинској невиности завидила што мајка тако силно љуби Мартицу, што Мартица има цвећа свакојака.

Наврши се година, и дође онај дан, што поновљеном буди болетицу за изгубљенима — дође дан, у који је Мартица умрла.

У црноме сетовању седила је мајка у заборав дуго на слаткоме гробу; исплакане очи не имадоше више суза, већ гледаху доле на гробницу обасуту медени колачићи, играчкама, цвећем. Другдаш је у мрак кући одлазила, на њу чекајуће чедо љубила, лако му спавање желила; а данас није осећала, како је јесење вече ладно, влажно, како се мрак тијо доле спушта; Ни на шта није она мислила, само на изгубљено чедо мило. А тамо код куће плаче оно друго чедо за мајком, неће да заспи без мајчиног пољубца, чека на њу, чека на пољубац њен, и не може без њега очи да склопи. Па зар није и то чедо тако лепушкато, тако мило и рођено, као и оно изгубљено?? — Треба да се успава; слушкиња му је заповедила да се Богу моли, претрпала га је па се удалила.

На небу не указује се ни једна звезда и све мрачније и страшније буде на гробљу. Шуште дрва, шушти и осушено јесење цвеће и суви венци на крстови од ветра.

Несретна мати наслони се мало на мартичин крстић од камена.

„Мартице, Мартице!" повиче она одједаред, као да се иза сна тргла а исцрпљене сузе потеку јој изнова. И гле!!

„Мајко, мајко, ево ме!" чује се из даљине нежан гласић.

Мати дрхће сва, ноге јој клецају, види где се приближује нешто иза жбунова њојзи — као детенце — распасано — у беломе руву са разбарушеном плавом косицом и раширеним ручицама.

„Мартице!" дрекне мати, а ладан леден зној пробије јој кроз кости, срцем јој завлада радост и страх.

Ледене ручице обавије детенце мајци око врата и од плача и зиме промукло једва изрекне: „слатка мајко, по тебе сам дошла, аје кући!"

Није то Мартица, а није ни душа умрлога детета. Ово је од ветра и лапавице презебло живо дете, што се мајци скопчало око врата, а мајка завија и укрива чим год може да загреје дркћуће ручице и укаљане ножице.

Малој девојчици падне ноћу у памет мати, па се дигне па хајд стазом, којом је више пута ишла с мајком и дође на гроб мартичин у кошуљици.

Мука и брига за живим дететом, што је презебло и што умрети може, због тога, што је матер своју љубило, обузме мајци срце тако, да је навладала бољетицу за изгубљеним дететом.

И карала би, и љутила би се; али она уме само да љуби, да пашта. Криви она себе саму, и не умерену ону каштиге вредну своју бољетицу.

Зар да изгуби и ово друго детенце? због своје кривице и небрижљивости, због тога што га није љубила као што би требала да љуби своје рођено дете?

О, како се љуто каје! Сад је већ дошла к себи, сад је увидила, шта је ускраћивала живом, а шта је чинила мртвом детету, па носи кући дркћуће пиштеће дете и меће у колевку

febр. 1881. дакле после 5. месечног путовања црк. општини достављено.

У седници црк. скупштине од 3. маја о. г. прочитан је горњи високи налог, којом приликом решено је, да се из разлога тога, што је завештателно писмо са потврдом краљ. јавног бележништва високом месту поднесено, што су разлози местног шк. одбора од 29. марта о. г. основани, учитељу Душану Пајташевом до дефинитивног решења наставу деце поверити. Овом приликом нек нам је дозвољено нагласити, да је у наведеној седници црквене скупштине цео школ. одбор оставку поднео и да је тек на једногласну молбу црк. скупштине решио се, да до краја у мучном свом положају издура, да неби зли дуси поравивши пастире и вође попут В.-Кикинде у црк. општини овој по својој вољи жарили и палили. Када је заступник Мате Грујића видио, да није тако лако општину ову са законитог пута сузбити, он се са помоћу местне пол. врасти обрати војничком заповедништву у В.-Бечкерек; и тако које равнии потварањем и денунцирањем, које пак сведочанством од местне пол. власти и од референта Долге (који ову школу од више година инспекцијом својом усрећио није) — успе у томе, да је на Видов-дан ове године изабрани учитељ Д. П. који је међутим на основу решења епарх. шк. одбора темишварског од 4. септ. пр. год. бр. 192. од исте војничке власти од активног службовања ослобођен, — налог добио, да за 48. сахата у Коморану се пријавити и као редован војник служити има. — У најгоре време пред испите школа је без учитеља остала јер је новоизабрани учитељ у војнике однесен, а пензионовани је у то време „ходочашће“ чинио у Карловцима. Родољубивом заузимању м. шк. одбора који је међутим наставу школску председнику шк. одбора и управитељу поверио, благодарити је што је тиме умишљени план противника школиних осујећен. Година дана прође како наша школска ствар код НЦШ. савета чами и још никако краја, никако решења. Ако тако још мало устраје, онда канда неће бити више нужно решење НЦШ. савета српског, јер ће други органи решење донети, али не више за вероисповедну српску школу. „Кога се тиче, нека чује!“

У свези са овим државни шк. надзорник није школу нашу из вида испустио. Исти је игнорујући м. шк. одбор од местне пол. власти извешће о школи нашој потражио, имена учитеља изискао, и о пензионовању М. Г. се известио. Међутим м. пол. власт је без знања и договора са м. шк. одбором неку кућу на крају села находећу се за неку школу увела, шта се све са овим смера, ми нећемо порицати, али је бливу разуму, да се све то на комуналисање овдашњих школа смера, што нам напослетку чудо није, али нам је ипак жао. Главни коловођа у овом нечастивом делу је Шандор Јанковић, поштар и биров у овој општини, који је при минулом избору посланика највећа чуда чинио, мирне и поштене људе које није могао за своје намере приволети затварао, новац својеручно делио и који јавно вели: „Мени је свака реч само препорука код вел. жупана, коју „Застава“ против мене донесе!!!“ Да заиста овај човек овде неописана насиља чини, уверићe се сваки из следећег.

Већ две године дана прођоше како је црк. општина доконала да на најлепшем и најзгоднијем црк. општ. плацу одма до цркве налазећем се из својих сопствених извора по одобреном од епарх. шк. одбора плану дивну школу подигне, али горепоменути Србин — биров попут ага турских, турски је са пандурима растерао радине, који су нуждан материјал на уоченом плацу слагали, поручив општини црквеној, да без његовог одобрења школу зидати несме. Шк. одбор је у своје време солги Исекуцу пријаву против овакове самоволе учинио, који је по разгледању плана увидио, да је подузеће црк. општине уместно и упутио ју је, да слободно школу зида. Али велемоћни биров по упутству из В.-Бечкерека игноровао је солгабирова јер он добро зна, да ће за такова дела признање од свога в.-бечкеречког идола заслужити и получити. Он је при томе остао да се школа само под његовим надзором и на њему повољном месту зидати може, иначе не. Кад видесмо, да у правди бога страдамо, да нашим правед ним жалбама нигде места нема, да се жељена наша цел у недоглед развлачи, обратисмо се под 6. априлом бр. 23. о. г. местној пол. власти са пријавом, да смо намерни по приложеном плану школу зидати. Биров је по гласу поштанског записника пријаву нашу са планом примио и ево по године дана прође, ми недобисмо ни одговора ни плана, али ни школу неподигосмо. Премда пол. м. поглаварство редовно жупанији извествује, да шк. деца због недовољних шк. зграда школу непохађају и да највећи неред у школи овдашњој влада. Шта се са овим смера, остављамо нашим школским властима на благорасуђење. Од како је решење НЦШ савета од 9. октобра пр. г. света угледало, којим се потврда пензионог акта од м. пол. власти потражује, јошт је смелији биров те сада отворено говори, да се школа без његове дозволе зидати несме. Млоги лаковерни чланови општине ове слушајући такова разметања и гледајући школу и учитељство без икакве заштите остављено, а неимајући на уму, да је свака сила за времена и да ће закон ма и доцне али ипак извесно разметању бировљевом и протектора му на пут стати, — као да су већ почели ладнити у љубави, одности и пожртвовању према српској школи. Када знамо, како је тешко наш народ за унапређење школе одушевити и када се у обзир узме неуморими труд појединих родољуба, који су једва школу народу омилили, онда заиста с правом се можемо пожалити на немилу судбу нашу и на високу школску власт. Пречаги тој, која нашем развитку на пут стаје, велемоћном бирову, који самовласно у овој политичној општини жари и пали, немирном духу који цркву и школу нашу — ова два најсветија светилишта — отровом задахњује, — бирову овдашњем са пророком Давидом велимо: „Ненадјеј се на кневове и синове човеческе, у којих нећеш наћи спасења“. Знај, да ће те садањи идол твој, коме си у службу стао, када види, да му више од користи ниси, — одбацити, па где су онда илузије твоје, где су онда 60 ланаца земље, које су ти можда у изглед стављени, све ће онда у ваздух одлетети, а народ ће те жигосати.

Последњи избор при ком су 96. свесни бирача поред све пресије твоје за народног кандидата гласали, као и минули избор скупштинара црквених при ком ни једног гласа добио ниси, нека те освесте и нека те увере, да се и твоје сунце заходу приближује и да ти, када се једном — што није врло далеко — народ освести и сатанске твоје планове кроз проникле, неће помоћи ни оне крокодилске суze, које си на дан дана после видовданског избора тобож оплакујући неслогу и пад српски пролевао пред једним одличним народњаком у гостијони башахидској. Нека овај допис по твом изговору теби као препорука послужи код оног великог господина у Бечкереку ти, зато нехајемо. Рекосмо и спасосмо душу нашу.

(Следе подписи тројице општинара и одборника).

+ **У Врањеву** 14. јула. Као што је у цењеној „Застави“ спомена о конференцији било, одржала се, али не у Турској Кањижи но у Турском Бечеју. Хоћу у неколико да је јавности предам. Позивница на конференцију послато је много, у равне крајеве, српским свећеницима, али се позиву мало њих одазваше, свега беху 10; први од страних дође на Петров-дан шајкашки канонер поп Васа, на Павлов-дан стигоше из Кумана Предраговић старији, из Меленаца Таназевић, Думић и Милошевић, из бачког Бечеја Јосић, из Врањева Милинковић и Боберић, из Бечеја Турског Азуцки и Павловић, овај последњи желећи сакупљенима сретан рад и добар успех збору, изрече, да ће се закључцима конференције прикључити но да присутан остати неможе, јер мора у Нови Сад одлазити. За председника буде Предраговић старији из Кумана изабрат, и поздравив сабране, жалио се да позив тако мало њих уважише. Први устаде Милинковић из Врањева, извади цитате некаквих 6 табака написаних, и прочита његове предлоге, који су од прилике у кратко ови: Да на овој конфереицији спреме за идући сабор српски: I. Изискивање од сабора, да од 25 граничарских посланичк х места, полутина или бар трећина свећеничком сталежу припадне. II. Да се у црквено-школским општинама председништво свећеницима уступи, или да се бар свећеници као и грађани подједнако бирају, а не да један глас свећеника немоћним учини за председничку столицу. III. Да посланике свећеничког реда за српски православни сабор сами свећеници у својим срезовима бирају, а не као до сад укупно са грађанима. Господин Думић говорио је јевгровито против начина савива конференције, и против овакових тајних зборова, навео је да је требало прво своме дијецезану високопреосвештеном господину епископу пријавити, да хоће свећеници ради поболшања својега стања и споразума са народом збор да држе, а уједно и предмете, који би се на конференцији претресали, назначити, даље пак и у јавним листовима пре објавити, како би се свећеници за рад преправити и споразумети могли. Председник г. Предраговић више је маха у реч говорнику упадао, но заман јер се народни свећеник ућуткати није дао, и исказао, да све што говори овде, готов је пред целим светом и јавно рећи; говорниково мнење су подупирали меленачки пароси, врањевачки Боберић и бачко-бечејски Јосић.

Предлог Милинковићев није ни дискутиран, најпосле се закључи да се по предлогу Думићевом поступи.

Ово је од прилике у кратко ток и рад збора у Турском Бечеју.

Загреб, 22. јуна. (Примање дневничара (дијурниста) по одветнику Ник. плем. Црниковићу.) Ко познаје одветника Н. Црниковића још као котарског судца, мислимо, да ће му бити познато, какови младићи имају код њега предност за постигнуће дневничарског места и какове захтеве он од дотичних младића тражи. Он не примаше, а нити сад прима дневничаре по њиховој способности, вештини или лепом рукопису, већ по свом неком особитом разликовању. Изнећемо дакле на видело следећи најновији његов поступак код примања дневничара у своју одветничку писарницу.

Један младић тражећи дневничарско место дође пре неколико дана к њему у писарницу, те га замоли, да га прими за дневничара. Одветника Црниковића беше одговор на то: ти си Вла, ти говориш влашки, а младић то некаше. Добро, рече Црниковић, кад ниси, дај се прекрижи, што младић и учини. Но још му то не верујући наставе: знаш се прекрижити, али дај да видим знаш ли молити Оче наш и здраву Марију итд., па кад младић измоли све молитве које од њега захтеваше, прими га онда тек за дневничара са 15 ф. плате, и определи му уредовне сахате од 7 до 12 пре и од 2 до 7 после подне. — Ала му је помогао.

Шта одвет. Црниковић с овим својим поступком хоће да получи? Он ваљда сматра људе различите вере једне са — а једне без рогова. Тамо дакле овај његов поступак смера? Или је може бити велики родољуб? Заиста да јест, али са оваковим поступком није никакових племенитих дела учинио, а још мање какву сврху постигао.

Одвет. Црниковић мисли се тим као неки доброчинитељ — не знамо чији — показати, али се круто вара, јер он с таковим доброчинством усијава у народ неслогу и верску мржњу, акопрем интелигентији људи за јединством теже.

Хоћемо ли дакле један прама другом да будемо братољубиви, не треба нам друго, него се само угледајмо у овај пример Црниковићев.

Примећујемо напокон, да ми с овим не настојимо, наставак слични његови племенити дела препречити, нека му и на даље у течају остану, а Влаховма (по његовом називу) лако је за његово презирање.

(Следе потписи двојице ђака.)

(§ В. Т.) **Бељина** 8. (20.) јула.

Црна ризо, мантију проклета —
Зашто кријеш змије света света?

У 94. броју цењеног листа „Заставе“ штампани допис из Бељине учинио је велику сензацију — попови се узврдали, не знаду шта би — држе седнице са својим присташама, и траже кога, који би им одговор на горе речени допис писао (јер сами не знају) и њих пред светом опрао, али је у лажи плитко дно.

Мислим да је услед тога дописа брзо, но потајно позвао владика Дионисије г. проту П. М. из Села Црњенова к себи у Тузлу да вјећају како ће и на који начин себе из блата у које су запали извући; што су закључили незнам, — но то знам да је речени прота овде већ два дана и да агитира, зашто? незнам, али ћу сазнати; ништа није тајно, што се не би јавно — сазнати могло.

Овог часа чух, да је владика поручио преко свога доглавника попа Ђоке општини бељинској да је вољан доћи у Бељину за црквену славу на св. Пантелију ако га општина позове. Из самог агитирања за његов долазак види се колико му је стало да дође у Бељину.

У претпрошлом допису писах вам о устама, за које не верујете да је могуће да људи таквих имена могу егзистирати у земљи где војска једне моћне велевласти земљиште кроз три године окупирано држи, али је на жалост — тако.

Услед тих нагомиланих усташа у гори Мајевици и другим местима, власт шаље жандаре и војску по свима селима, претурају куће, вајате, сандуке и друге ствари не би ли где што подозрива нашли — нема села а камо ли куће почев од српске границе дуж Доњој Тузли (изузимајући варош) да није прерована — ако чују да су код кога сељака усташе биле, они га . . . „киње и тако изнурена пошаљу преко Брчке у Тузлу где му се тек онда правица кроји; — тако се недавно догоди у Забрђу; на вику једнога сељака, кога су почели злостављати, дође кнез и упита их, зашто га туку! Ови одговоре; „он је дао синоћ вечеру устама.“ На то ће кнез: „Па што зато, ако је он дао вечеру, ја сам им данас дао ручак, станите им ви голим шакама на мегдан — зашто сте дошли овамо, (у Босну, мисли) да ли да нас од зла браните, или да нам још веће зло на главу натоварите?! Ако вам је мерам (воља) да их хватате, ходите са мном, ја ћу вам показати где су.“ Тако их одведе путем на један брежуљак те им показа руком на јарак: „Видите ли онај јарак? чујете ли пуцање? тамо они после ручка у нишан гађају, идите тамо те их хватајте, а не миран народ!“ Ови ти окрену леђа рекав: **ми не идемо у шуму.**

То сам све г. уредниче из веродостојна извора чуо — пакад немогу устама ништа, гоне мирни народ у затвор, тамо га глађу муче да каже — шта? ваљда да су они с тим устама помешани — смешно! Та народ би сам волио да их нема (премда усташе народу ништа не чине, — они су устали против трећине и десетине) јер би им остала по која крава, овца или вочић у обору више — па зашто онда мучити сиромашни народ, кад се голим рукама немогу од курјака (који су се у толиком броју показали) а некмоли од усташа бранити?!

Поводом тога затварања говорили су неки трговци у Брчкој како су они затвореници (за које вам јавих у прошлом допису да су отерани) на правди бога затворени, те како глад и муке трпе итд. Дотични су ради тих речи на одговорност позивани у суд — те ће то бити некима повод (пошто немогу да издрже под садањом управом) да се иселе из земље коју су њихови праоци скупоценом крвљу натапали — ето, тако се поступа у окупираним земљама.

У Бељини, буд што је народ услед ратовања са Србијом, те после окупацијом јако настрадао и осиромашио — трпају се на њега велики намети у новцу, па онда трећина, десетина и пр., па што то, зој јада — али кулучење грозно, он је преотело мах, никад одмора! Осим царских друмова које насипати морамо, сили нас г. Божић пристав при кот. области, да мора свака кућа по 20 метара дужине ширина се сама по себи разуме, насипати неки друм који је непотребан за варош, (јер је на страни), те који би, ако је сељанима потребан, они насипати морали, а не грађани; јест, али г. Божић да се омили бговима, сили народ из села Обарске и околних места да иду правити друм до Авди-бегова конака (који је удаљен од правог друма 1 сат) на ком ће јадни сељаци потрошити најмање 5000 кола шљунка, јер су саме баретине, те онда морају неку баретину поред конака, која је од слевајуће се из брега воде велика постала, осушити, прокоп направити до у реку Дашницу и то све — забадава.

У очи Иван-дана, дође кнез из Обарске те замоли г. Божића да му дозволи, да сутра дан, пошто је светац, народ опрости од рада — на што се овај продера, ако оно одређено не буде сутра готово, платићеш 10 фор. казне и бацићу те у затвор; сељак видив шта је, иваће, ал га дочека Турчин (који надзире тај рад) па му окреше 100 крстова; кнез слегнув раменима оде; у ходу за њим — чух му речи које су врло карактеристичне: „Досад су нам Турци крстове крхали, а сад дође Ш.... да нам богове ломи.“ Сиромашни народ! То нам заиста није било за време турске владе, ако нисмо друго имали, бар су нам на правнике мира дали, а сад — ??!

Истом г. Божићу прохтело се променадирати — као деци коња играти — њему је до променаде а народу до кукања за кором хљеба. Има на источној страни Бељине правно четверокутно земљиште, па г. Божићу паде у главу — да би онде могло бити лепо „шеталиште“, а што се од смрдљивих бара и ђубрета не може кров Бељину проћи — које је са здравственог гледишта убитачно за становнике, те које би се морало што пре одстранити, на то не гледа, те нареди, да имаде свака кућа у року од 3 (три) дана, донети из Дрине (3 сата с колима даљине) просијаног песка и чиста шљунка од сваког по 10 кола.

Ради тога обрате се трговци телеграфично вис. зем. влади с молбом, да докине ту самовољну наредбу; чувши то г. Божић, позове к себи трговца и грађанина бељинског Лаку на одговорност, кога је г. Божић такође на његов начин у присуству осталих чиновника изгрдио; овај чувши од једног судца простачке клетве оде из канцеларије као водом опарен.

Недавно ишао је неки чиновник из Брчке у Тузлу са војничким пратњом, на путу му викну вођа усташа да стане, овај нехте — он му поново викну, да ће — ако не стане. На те енергичне пуне претње речи стаде. Вођа усташе приближи му се, предав му писме рече: Ово писмо подајте вис. зем. влади — а ви да се нисте усудили више. . . . . „то им реци, одлази! Овај се мирно удали са својим пратиоцима а усташе остану на путу певајући: Мајевицо висока планино, итд.

На завршетку овога дописа немогу пропустити, а да вам не објавим радосну вест, да је летина врло добра као жито, кукуруз, овас итд. воће слабо, шљиве скоро никако нису родиле, и што их има, то је кржљаво.

Вести из народа.

— Из **Руме** нам ово пишу и наводе као пример уметничке радиности у нас:

Пре неколико година била се овомеси црква „Свију светих“, ма да је најновија у нашем месту, тако испуцала, да је политична власт забранила служење у истој. Но како је та црква уједно и највећа у нашој општини, а лежи у средини места, у главној улици, и по што исту похађа већином интелигентни део нашега грађанства, то је очевидно, да то грађанство није могло скрштених руку пустити, да та богомоља, коју су претци му тешким жртвама подигли, за увек умукне, него да је све и сва употребило, да иста опет пропоји.

С тога су сазивани разни стручњаци, да изразе своја мнења, на који би се начин томе помогло, али та мњења беху већином негативне природе, т. ј. да помоћи нема, него да ваља цркву срушити да не би могућим падом несрећу какву проузрочила. Мањи пак део тих грађевинских ћима, тврђаше, да би се могло помоћи јаким гвозденим „шлиснама“ и тако се најпосле уважи мњење ових, а посао око стезања цркве буде поверен овдашњем честитом и вештом Србину — ковачу Ђури Радомировићу који поверени му посао тако ваљано изради, да се од ото доба — ма да се приликом великих празника код речене цркве и пуца из пушкија, што пре није смело бити, не показује ни трага попуштању шлиснова, и услед тога пуцању зидова и сводова на истој.

НОВИЈЕ.

— Уг. министарство комуникација изаслало је — као што „Буд. Кор.“ дознаје — надмерника Валанта, да проучи претходне радње за грађење вуковарско-шамачког канала и регулисање Саве и Купе, односно, да напрта, каке се све радње морају извршити. Министарству комуникација одобрио је сабор 10.000 фор. за ту радњу.

— „Пол. Кор.“ јављају из Драждана, да су отуд гласови о приступу Италије у аустро-угарско-немачки савез, што се лане саски краљ састао с краљем Умбертом у Фијоренци, а пре тога био са цареви аустро-угарским и немачким.

— У Спљету је 10. о. м. било туче поводом избора одбора, који ће руководити општинске изборе. Било је више рањених.

— Из Петрограда имају ове вести: За Скобе љева веле, да је одређен, да ступи на неко

а оно јој се скопчало око врата, па је сретно што га мајка љуби, што га мајка разговара тако љупко, тако слатко, као што је свагдар чинила то. Стисло је мајку за руку, неће слатке да се растави руке, коју је само себи донело са гроба сестричиног.

Седи мајка поред колевке пуна бриге. Дете је у љутој ватри, немирно; има љуту грозницу.

Сутра дан болно је преболно, не зна за себе. Врућицу је добило кукавно, па се са самом смрћу бори.

Црна мајка не миче се од колевке, слуша како дише, како бунца, како срце лупа болници па дркће сва и бије се у прса, каје се, топле оченаше чита и крсти се непрекидно.

Пред светом иконом тиња кандило, а она се заклиње, да ће у напред марити само за живо дете, и да ће се у жалости умерити за изгубљеним.

Господ се смиловао! Саслушао је топле молитве њене и ослободи је од прегорке жртве, којом јој је попретио био.

Детенце оздрави, и она се опрости горког кајања, што би је мучило и гризло кроз цели век њен.

И јесте после тога сувише верна, брижљива и права мати она била и томе живом детенцу и онима што је у напред родила; а љубав према умрлом детету, која се не даје са свим угасити, као неки дух добротвор, као неки свети анђео показиваше у небо, и шапуташе јој: „Тамо ћемо се опет видити.“

Превео с мађарског

Паја Јанковић,
парох и асесор конзистор.
у Српском Итебеју.

велико звање. — Велики кнез Никола Николајевић из ненада се ту скоро вратио из Париза у Петроград. На то је поникла вест, да ће се измирити са својим синовцем, царем, те да ће на ново добити врховно заповедништво над царском гардом и војском петроградског војеног округа, које му је после руско-турског рата одузето било. — Говори се, да ће велики кнез Владимир биди постављен државном савету за председника, по што ће велики кнез Константин скорим с отог места одступити.

— Из Лондона јављају, да Порта спрема окружницу силама, у којој ће правдати своје држање у питању источних железница и нагласити, да нико нема права без њеног суделовања у том погледу никаке уговоре подвезивати.

— Услед нагињања инглеских либералаца, да се уништи уговор у погледу острва Кипра, како би Инглеска била решена гаранције за целокупност поседа Турске у малој Азији, започео је лорд Гренвиљ, као што говоре у дипломатским круговима, са велесилама преговоре — ради проглашења независности острва Кипра под заштитом Јевропе.

Разне белешке.

Управа британског музеја дала је штампати свој азбучни списак. Штампање списка коштаће 600.000 фор. а цена једног примерка означена је са 2000 фор. — Од овуд даје се лако закључити на огромну величину и богатост ове књижнице.

Изашли су и уредништву су достављени ови нови списи:

— **Побратимство.** Месечни журнал за књижевност и науку. Власник и издавалац Побратимство, ђачка дружина на великој школи у Београду. Одговорник уредник Милан Ст. Марковић. Година I., бр. 7, јули 1881. Београд 1881. Штампарија задруге штампарских радника. (Обилићев венац.) 8-ина, стр. 465—528.

— **Србадија.** Часопис за забаву и поуку. Уређује Стеван Ћурчић. Година I., свеска 6. Штампано у државној штампарији у Београду. 4-ина, стр. 241—288.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

РОМАНИ МИЛОВАНА ВИДАКОВИЋА.

Изишао је из штампе роман:

СИЛОАН И МИЛЕНА

СРПКИЊА У ЕНГЛЕСКОЈ.

Према тражењу српске читалачке публике, продужила је потписана књижара горњом књигом своје издање Видаковићевих романа пренешених ради лакшега разумевања на данашњи књижевни језик.

У овој романтичкој приповетци излаже Видаковић лаком занимљивом причом судбину Српкиње из Дубровника која је после разних догађаја попела се на кнежевски престо у Енглеској, подлегла тешким ударима судбине и крта нам племенито срце Силоаново — витеза и по крви и по делима.

Књига ова износи 12 табака и стоји 70 нов.

Препродавцима дајемо на сваки пет комада 1 на дар. Књижарима уобичајени књижарски рабат

Сваку наруџбину за готово и поштанским поузећем обављамо тачно и брзо.

У Н. Саду на Иванђ дан 1881.

Српска књижара
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

Од романа Видаковићевих још ови су нашим издањем изашли:

I. **Касија царица** — — — 80 н.
II. **Велимир и Босиљка** — — 1 ф. —
III. **Усамљени јуноша** — — 65 н.

Ко купи уједанпут све ове досад изашле 4 књиге, добија као уздарје једну књигу нашега издања у вредности 80 новч.

Курс бечке берзе 14. (26.) јула

5% металика	77 60
5% народног заима	78 35
Аустријска златна рента	93.75
Угарска златна рента	117.60
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.58
Наполеондори	9.31
Немачке марке	57.30

Ред пловидбе

I. кр. повл. дунавског паробродског друштва почевши од 20. марта (I. априла) до 3. (15.) октобра 1881.

од **Новог Сада** у **БУДИМ-ПЕШТУ**: сваки дан, изузимајући петак око ½ 11 сати пре подне.

од **Новог Сада** у **ЗЕМУН**: сваки дан, изузимајући уторник после 4 сахата после подне.

од **Новог Сада** у **ОРШАВУ** и **ГАЛАЦ**: понедељником четвртком и суботом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **ТИТЕЛ**: средом и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** и **САВСКЕ станице**: четвртком и недељом после 4 сата после подне.

од **Новог Сада** у **РУШЧУК**: понедељником и четвртком.

Нови Сад 20. марта (1. априла) 1881.

Оправништво.

Јављам пријатељима и познаницима да ћу мојој незаборављеној супрузи

КАТИЦИ ЈОВАНОВИЋ

рођ. Георгијевић

у суботу 18. (30.) јунија о. г. шесто-недељни парасос у 11 сати у саборној цркви давати.

Младен Јовановић
мерник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на једно упражњено место професора за мађарски и латински језик на овој гимназији.

Са овим местом скопчана је годишња плата за испитанога професора од 1100 ф. 10% у име стана и петогодишњи додатак од 100 ф. а за не испитанога 682 ф. 50 нов. а: в: и 10% у име стана.

Молитељи имају своје молбенице нужним исправама снабдевене управи српске велике гимназије новосадке до 8. (20). августа т: г: поднети.

Из седнице патроната српске велике гимназије у Новом Саду 6. (18) јулија 1881 год.

3—3 **Патронат српске велике гимназије.**

Стечај.

На упражњено учитељско место у Оросламошу отвара се стечај, са којим је скопчана плата у готовом новцу 400 фор. а. вр., слободан стан са баштом, 5 јутара сенокоса, сламе за огрев колико је нужно, и од сваке самртнине, — где позват буде — 50 новчића.

Натицатељи дужни су на горереченој верозаконској школи — осим прописаних наука још и повторну школу држати, а уједно безплатно и перовођа црквено-школски бити.

Молбенице са нужним прилозима треба на потписанога најдуже до Преображења т. ј. 6. (18.) августа ове године — на који ће дан и избор обављен бити — упутити.

У Оросламошу 6. јула 1881.

Георги Татаровић,
парох и председник.

2—2

Учитељски стечај.

Новосадска задруга за подпомагање радиности и трговачке науке отвара од 1-ог септ. идуће године своју школу од два разреда за радиност и трговину, и то први годишњи течај.

У школу ову примају се ђаци, који су 6 разреда народне школе свршили, и који су пријемни испит са добрим успехом положили.

Учевни план за школу за прву годину садржи ове учевне предмете: 1. језици мађарски и немачки; 2. земљопис; 3. математичне струке: а. рачунање, б. геометрија и геометријско рисовање; 4. природно-знанствене струке: физика и хемија; 5. практичне струке: а. једноставно (просто) књиговодство, б. наука о еспапу и вежбање за радњу, в. краснописи слободно рисовање.

За горњу школу потребује задруга једнога редовног учитеља, који немачки језик за предавање подпуно зна и који има способност за професора за више грађанске школе, за нижу реалку, за нижу гимназију, или који је свршен трговачки академик, и који доказати може да већу громаду (Gruppe) горњих предмета у недељним часовима од 20 до 25 предавати може.

Дојакошња показана практична учитељска способност имаће првенство.

Постављање бива по уговору у смислу школских штатута. — Са овим местом скопчана је годишња плата од 800 фор а. вр.

За врло одличне заслуге ставља се у изглед ренумерације од 50 до 150 фор. а. вр.

Од 1. Октобра о. г. отвара се недељна школа за шегрте и помоћнике. За ово добија учитељ 50 процената од школског новца у име ренумерације. Добро снабдевене молбенице треба послати потписаном председништву задруге до 15 Августа.

Нови Сад, 22. јулија 1881.

Фердинанд Шрајбер
председник задруге.

1—2

СТЈЕЧАЈ.

Овим расписује се стјечај за два учитеља на мушкој, и за једну учитељицу на женској школи. Плата је годишње за свако место 500 фор. а. вр. осим овога за нежењене слободан стан и огрев. Учитељи и учитељица морају бити српско-православне вјере.

Рок стечаја до I. августа 1881. Молбенице шаљу се потписаној управи.

Мостар, 10. јунија 1881.

1—3 **Управа српско-православних школа.**

ПОЗИВ.

којим се сваки восточно-православни свештеник братски и учтиво умољава: да на договор о нужди црквеној дана трећег августа т. г. по нашем календеру, у Туској Бечеју држати се имајући, доћи изволи и својом добром вољом, знањем и искуством. дјелу у корист народа и цркве припомогне.

Позив овај долеподписан као пуномоћник дружине, која је 30. јуна т. г. договор већ држала била с тога и путем новина шаље браћи својој, што се многи свештеници жалише, да је договор 30. јуна у оно време опредјелен и држан био, кад су економно највећма препречени били и изјавише, да желе, да се други згоднији дан опредјели: опште дакле жеље и општег дјела ради, као и пре, и ако не би путем новина, али опет јавно позива ова дружива сваког, ком на срцу благо народа и цркве лежи, да на горереченн дан доћи изволи, неискључујући никог присутним бити.

У Врањеву дне 7. јула 1881.

Светозар Миленковић,
парох и члан позивајуће дружине.

1—3

Стечај.

Смрћу г. Наума Стојановића остало је код општине ове упражњено место ликовоће и црквенога певца, на које се овим стечај отвара.

Плата је 500 фор. и слободан стан с баштом.

У дужности ће бити изабраном: црквено-певачко друштво у хармоничном појању и певању обучавати, а исто тако и младеж школску у горереченоме настављати. — Првенство ће имати они компетенти, који су поред вештине у нотном, још и у обичном осмогласном појању вешти.

Избор је за годину дана привремени, а после ће се даље одређење определити.

Сваки просилац, који је вољан место ово потраживати, нека молбеници својој прикључи доставерну сведочбу о потпуној способности својој, и нека исту до последњег јула по нашем кал. на ову општину упути.

У Ст. Бечеју 11. јуна 1881. године.

Стеван Жекић, перовођа. 2—2 **Исидор Дебељачки,** председник.

ПРОДАЈА.

Подписани продајем у Кленку кућу, амбар, шупу, шталу, црепом покривено под бројем 113 са 17 јутара 153□° земље, тако исто и у Белегишу плац под бројем 275 са земљиштем.

Који жели купити нека се јаве мени у Митровицу.

Давид ђекић,
2—3 кр. брзојава надзиратељ у миру.

НИКОЛА МИРКОВИЋ

свештеничког и црквеног одјејанија кројач у Панчеву.

Препоручује по најјефтинијој цени разно црквено одјејаније, уједно и свештеничке хаљине, појасе, шешире, ћелепуше и капе.

Одјејанија може се добити готова од меблштофа и од црног цајха по 20 фор. а од сомота. ебеластина, сатина и линцерцајха од 30—50., од халбрајха од 50 -100 фор., од свиле и рахја са позлаћеним порговима од 100—150 фор. а од најбољег рајха са златним порговима и крстовима од 200—300 фор., неба од 150 фор. до 500 ф., велики барјака од 200 ф. до 1000 ф а мали од 30 ф. до 100 ф., а за погреб 6 ф. до 25 ф.; стихара од 2 ф. до 10 ф. комад. Тако и свештеничких хаљина од 20 ф. до 50 ф.

Хаљине се морају наручити и ја ћу свакоме моју меру послати и знак на истој, да немора ни један к мени ради мере долазити.

За укусну и вешту израду као и за солидну послугу, нека јамче препоруке овдашњих пречасних протопресвитерских звања:

Настојечим од стране овог протојерејског уреда потврђује се да сеј овдашњи грађанин и кројач г. Никола Мирковић од 30 година занима са израђивањем свештеничког одела и црквених одежда,, стихара, барјака итд. итд. и у вештини и солидној радњи тој толико је успео, да је и овде у околини овој и на далеко лепо име и потпуно признање и поверење пуномерно стекао; стога се овим свима у свакоме најтопније препоручује.

У Панчеву 1. Септембра 1880.

В. Живковић, протопресвитер. с. р.

Госп. Никола Мирковић кројач у Панчеву произвађа у великој мери најлепше црквене одежде: зато се с' пуним правом нашем свештенству и црквеном представништву препоручује.

С. Димитријевић с. р.
3—3 диштр. протопресвитер.

КАСЕ

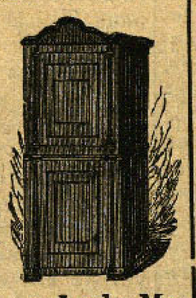

по најновијој американској системи, сигурне од ватре и похаре из фабрике

ФЕЛИКСА БЛАЖИЧЕКА
У БЕЧУ

у солидности и каквоћи израде не уступају ни једној до сада познатој фабрици, а у цени знатно јефтиније.

Наручбине прима и отправља г. Ђорђе Милићевић, трговац у Бечу, **Lazenhof**, код кога се могу мустре видети и цене сазнати. 11—

Помодна мануфактурна трговина

Г. ГЕОРГИЕВИЋА

у Новом Саду 2—3

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника као и једног практиканта. Првенство имају они, који добро српски, немачки и мађарски говоре.

Мануфактурна трговина

ЈОВАНА ПЕТРОВИЋА

у Земуну

потребује једног помоћника, а шпецерајска једног шегрта. Који желе иста места попунити, нека се писмено обрате. 2—2

Мануфактурна радња

А. В. ЈОАНОВИЋА

у Белој Цркви

потребује једног од старији и једног од млађи вештији помоћнива који могу одма ступити. 2—3

Мануфактурна трговина

ПАВЛА БОГДАНОВИЋА

у Руми

потребује једног помоћника и једног шегрта. Који желе иста места попунити, нека се одма писмено обрате. 3—3

Мохашки **АГНЕЗИН** извор

једна од оних

киселих вода Угарске

која понајвише угљене киселине у себи садржи.

Делује најизврсније при катархалним болестима органа за варење и воденог мехура. У опште препоручује се ова вода најбоље при свима оним болестима, где треба потпомоћи рад органа а поткрепити функцију нервнога сустава.

Вода ова употребљава се већ у велико а веома радо са вином.

Упутства и списи шаљу се по захтеву бесплатно.

Вавда фришка може се добити ова вода у главном стовариштy

Л. ЕДЕШКУТИЈА

кр. уг. доставника, Јелисаветин трг 7.

У Новом Саду код Браће Вагнера.

8—12

За зиму.

ВИЉЕМОВ

антиартритички-антиреуматички

крв чистећи чај,

од

ФРАЊЕ ВИЉЕЛМА

апотекара у Neunkirchen (у Доњој Аустрији)

против костобоље, реуматизма, тако звани Kinderfüsse, застарели упорни болести, често загнојавајућих се рана, кожних болести и спољни уда, чирова на телу или лицу, зверенца, сифилистичног отока, отока цигерице и слезине, као код хемороидални стања, жутице, жестоки удни болова, болове зглавкова и мишица, тиштење желудца, потешкоће ветрова, тврде столице, потешкоћа при мокрењу, полуција, мушке слабости, тока код женских, шкрофулозни болести, оток жљезда и разни други болести, употребљаван је са најбољим успехом, што се са хиљаду сведочби доказати може. Сведочбе на захтев бадава.

Омотци су у 8 оброка подељени по 1 фор. за биљег и опрему 10 н.

Сваки нека се чува од куповања потворина, те нека пази на познати у многим државама законом заједмчени мој биљег. 37—

Добија се у Н. Саду код г. Љубе Стефановића.

За пролеће.

За јесен. **За лето.**

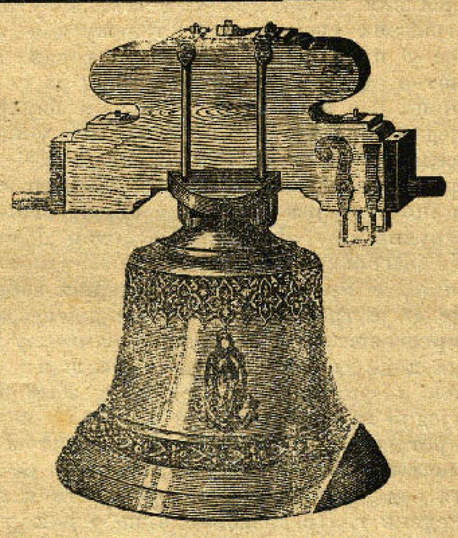

ЗВОНА

по новој и старој системи са гвозденим и дрвеним крунама, хармонично удешена од најфинијег метала, са најчистијом израдом, израђује ливница Ђорђа Бота синова, са гаранцијом од 5 до 10 година.

Стара испупта звона прима горереченa фирма у промену за нова, са врло малом доплатом. Такођер дајемо до знања оним честним општинама, које би раде нова звона лити дати, или стара звона у промену за нова, а нису у стању одма исплатити, примамо се израдити истим општинама на исплату. На захтевање шаљемо ливане мустре звона како са гвозденим, тако са дрвеним крунама.

ЂОРЂА БОТА СИНОВИ
звоноливци у Вршцу.

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.